

Nr 161.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ytterligare extra ordinarie tjänster vid de statliga krisorganen m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I propositionen nr 145 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 5 mars 1954, föreslagit riksdagen medgiva, att vid statens krisorgan må dels inrättas ytterligare högst följande antal extra ordinarie tjänster, nämligen 2 förste byråsekreterartjänster (motsvarande) i Ce 27 samt 8 byråsekreterartjänster (motsvarande) i Ce 25, dels ock indragas 2 byråchefstjänster i Ce 33.

Vidare har i en inom andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Stockholm och *Henriksson* väckt motion (II: 705) hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att vid statens krisorgan må inrättas ytterligare 15 extra ordinarie tjänster i lönegraderna 25—27 samt att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition, i vad den avser indragning av två byrådirektörs- och byråchefsbefattningar.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen.

Verksamheten vid de statliga krisorganen har efter hand betydligt reducerats. Statens bränslekommission avvecklades vid utgången av föregående budgetår. I fråga om statens handels- och industrikommission samt statens priskontrollnämnd har ett flertal byråer indragits och antalet anställda väsentligt nedbringats.

Vissa av de arbetsuppgifter, som handläggs av krisorganen, är emellertid, framhåller departementschefen, av den natur, att de även i framtiden måste ombesörjas av någon statlig myndighet. Departementschefen erinrar om att riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap samt handels- och industrikommissionen övertog vissa bestående göromål från bränslekommissionen vid dennas avveckling. Inom handels- och industrikommissionen förekommer i betydande utsträckning ärenden, vilka icke torde kunna avvecklas. Av dessa ärenden må särskilt nämnas förberedelserna för förhandlingar om handelsavtal med olika länder samt åtskilliga arbetsuppgifter i anslutning till Sveriges deltagande i internationella organ för ekonomiskt samarbete. Vad beträffar priskontrollnämndens verksamhet — vilken numera i ökad omfattning är inriktad på prisövervakning — torde, fortsätter departementschefen, denna i enlighet med vad som anförts i årets statsverksproposition icke f. n. böra avvecklas.

Genom beslut av riksdagen åren 1948 och 1949 har vid de statliga krisorganen inrättats sammanlagt 14 extra ordinarie tjänster. Härigenom tillgodosågs då de mest angelägna behoven av extra ordinarie befattningar i byråchefs- och byrådirektörsgraderna. Svårigheter har emellertid på senare tid framträtt att med nuvarande anställningsformer behålla kvalificerade arbetskrafter främst vid handels- och industrikommissionen samt vid priskontrollnämnden. Visserligen har avlöningen till krisorganens kvalificerade tjänstemän ursprungligen i regel varit högre än i motsvarande befattningar vid statsförvaltningen i övrigt, varigenom vissa garantier skapats för tjänsternas rekrytering med kvalificerade personer. Med hänsyn bl. a. till de efter tjänsteförteckningsrevisionen höjda lönegradsplaceringarna torde emellertid, framhåller departementschefen vidare, denna skillnad ha minskat i betydelse. Utvecklingen under senare år har i själva verket medfört, att åtskilliga av de mest kvalificerade tjänstemännen antingen sökt och erhållit anställningar på andra håll eller överväger att lämna sina befattningar i krisorganen. Denna tendens kan icke uppvägas av det förhållandet, att viss pensionsreglering införts för personalen vid krisorganen. Själva anställningsformen uppväcker naturligen hos personalen en önskan att erhålla annan befattning med större trygghet, något som blivit särskilt märkbart i samband med de sedan några år pågående personalinskränkningarna. Den fortskridande beskränningen av krisorganen har gjort det ännu svårare än förut att kvarhålla de — visserligen färre — kvalificerade krafter, som dock alltjämt oundgängligen erfordras.

För att verksamheten vid handels- och industrikommissionen samt priskontrollnämnden även i fortsättningen skall kunna utövas på ett effektivt sätt är det enligt departementschefens mening i nuvarande läge angeläget att ytterligare ett begränsat antal befattningshavare erhåller en anställningsform, som ger samma trygghet i anställningen, som normalt gäller i statsförvaltningen. Det finns åtskilliga befattningshavare med ersättning motsvarande förste byråsekreterare och byråsekreterare inom handels- och industrikommissionen samt priskontrollnämnden. I fråga om dessa befattningshavare har framträtt ett starkt behov av fastare anställningsform för de kvalificerade befattningshavare, som tjänstgör i nyckelställningar och vilkas arbetsuppgifter är av särskild betydelse. Å andra sidan är av de 14 redan befintliga byråchefs- och byrådirektörsbefattningarna 2 tjänster f. n. vakanta. Departementschefen föreslår nu att 2 byråchefs- och byrådirektörsbefattningar dras in men att i stället vissa extra ordinarie befattningar inrättas i lönegraderna 27 och 25. Med hänsyn till personalläget och arbetsuppgifternas art bör enligt departementschefens mening inrättas 2 tjänster som förste byråsekreterare (motsvarande) i lönegrad Ce 27 och 8 tjänster som byråsekreterare (motsvarande) i lönegrad Ce 25.

Någon bestämd fördelning av tjänsterna på de olika krismyndigheterna bör enligt departementschefen icke ske; i överensstämmelse med vad som gäller för de hittills inrättade befattningarna bör sålunda icke heller de

nu föreslagna tjänsterna genom att upptagas på personalförteckning knyts till vissa krisorgan. Departementschefen förutsätter dock, att tjänsterna disponeras för befattningshavare vid handels- och industrikommissionen samt priskontrollnämnden. Särskilt anslag för tjänsterna erfordras ej; innehavarna av dessa tjänster skall så länge de är anställda i krisorganen avstå all avlöning å den extra ordinarie tjänsten och i stället uppbära ersättning enligt vanliga grunder från krisorganet. Departementschefen har i detta sammanhang understrukt, att till innehavare av tjänsterna endast bör ifrågakomma sådana befattningshavare, som under alla förhållanden — alltså även sedan de särskilda krisorganen upphört — kan tagas i anspråk för den statliga förvaltningen. Bl. a. med hänsyn härtill bör enligt departementschefens mening samtliga extra ordinarie tjänster vid krisorganen tillsättas av Kungl. Maj:t. Departementschefen förutsätter att de föreslagna tjänsterna tas i anspråk endast efter en omsorgsfull prövning i varje särskilt fall.

I enlighet med vad här anförts skulle vid statens krisorgan inrättas sammanlagt ($2 + 8 =$) 10 nya extra ordinarie tjänster. Vid bifall till detta förslag kommer likväl hela antalet extra ordinarie tjänster vid krisorganen att uppgå till endast ($14 - 2 + 10 =$) 22 eller ca 7 % av totalantalet anställda. Denna proportion synes departementschefen på intet sätt kunna betecknas som orimlig i förhållande till de arbetsuppgifter, vilka med säkerhet kan anses vara av bestående natur, och med hänsyn till önskemålet att åt krisorganen bevara ett skäligt antal särskilt dugliga tjänstemän.

För de nu föreslagna nya tjänsterna anses i övrigt böra tillämpas samma bestämmelser som för de redan inrättade extra ordinarie tjänsterna vid statens krisorgan.

Utskottet. I proposition till 1948 års riksdag föreslogs inrättande av högst 14 extra ordinarie befattningar vid de statliga krisorganen. Anordningen innebar, underströk föredragande departementschefen, att man måste vara beredd på att låta den reguljära statsförvaltningen vid krisorganens avveckling övertaga sådana befattningshavare, som erhöilo ifrågasvarande tjänster. I sitt i ärendet avgivna, av riksdagen godkända utlåtande nr 226 framhöll statsutskottet, att utskottet var tveksamt om nödvändigheten av att inrätta extra ordinarie tjänster för att tillgodose önskemålet att trygga tillgången på kvalificerad personal inom krisförvaltningen. Utskottet ville dock icke motsätta sig förslaget.

I samband med en av 1952 års riksdag medgiven utvidgning av pensionsbestämmelserna för befattningshavare vid statens krisorgan framhöll föredragande departementschefen, att han för det dåvarande ej kunde tillstyrka en ökning av antalet extra ordinarie befattningar vid dessa organ. Han ansåg, att genom utökning av antalet pensionsgrupper i krispensione-

ringssystemet syftet med gjorda framställningar om extra ordinarie befattningar åtminstone delvis borde bli tillgodosett.

För närvarande finnas vid krisorganen inrättade 14 extra ordinarie byråchefs- och byrådirektörsbefattningar.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär inrättande av ytterligare 10 extra ordinarie tjänster, nämligen 2 förste byråsekreterartjänster i Ce 27 och 8 byråsekreterartjänster i Ce 25. Samtidigt föreslås, att av förenämnda 14 befattningar 2, vilka nu äro vakanta, indragas.

Utskottet ifrågasätter, om icke de skäl, som enligt det föregående talade mot inrättande år 1952 av nya extra ordinarie befattningar, alltjämt föreligga. Framhållas må emellertid, att det nu framlagda förslaget innebär, att till innehavare av de nya tjänsterna skola ifrågakomma endast sådana befattningshavare, som, enligt vad departementschefen uttalat, under alla förhållanden — alltså även sedan de särskilda krisorganen upphört — kunna tagas i anspråk för den statliga förvaltningen. Vid angivna förhållande och då något särskilt anslag icke ansetts erforderligt för ändamålet, vill utskottet, som under hand från handelsdepartementet inhämtat närmare upplysningar i ämnet, icke motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag. Detta sker emellertid under den bestämda förutsättningen, att de nya extra ordinarie tjänsterna tillsätts endast efter synnerligen noggrann prövning från fall till fall och att antalet sådana tjänster hålles såvitt möjligt under det av departementschefen angivna maximiantalet.

Av det anförda följer, att utskottet icke tillstyrker det motionsvis gjorda yrkandet, vilket innebär inrättande av extra ordinarie tjänster utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 705, medgiva, att vid statens krisorgan må dels inrättas ytterligare högst följande antal extra ordinarie tjänster, nämligen 2 förste byråsekreterartjänster (motsvarande) i Ce 27 samt 8 byråsekreterartjänster (motsvarande) i Ce 25, dels ock indragas 2 byråchefstjänster i Ce 33.

Stockholm den 9 november 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 162.

Reservation

av herr *Gustafsson* i Stockholm.